

### BEDANKINGS

Graag betuig ek my opregte dank en waardering aan my studieleier prof. B. C. Schutte vir sy insiggewende leiding en hulp. Daaronder sou hierdie werk nie moontlik gewees het nie.

Verder betuig ek ook my innige dank aan my eggenote wat my op velerlei wyse bygestaan het en ook die reuse taak gehad het om al die tikwerk te onderneem.

---

# INHOUDSOPGAWE

Bladsy

|                    |                                                                                                   |   |
|--------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------|---|
| <u>HOOFSTUK 1:</u> | <u>PROBLEEMSTELLING</u> .....                                                                     | 1 |
| <u>HOOFSTUK 2:</u> | <u>VRAAGSTUKKE WAT 'N INVLOED UITOEFEN</u><br><u>OP DIE OUER SE ROEPING EN TAAK</u> .....         | 4 |
| 1.                 | Veranderde en veranderende wêreldom-<br>standighede .....                                         | 4 |
| 1.1.               | Staatkundige veranderings .....                                                                   | 4 |
| 1.2.               | Beskawingstoestande .....                                                                         | 4 |
| 1.3.               | Die vraagstuk van oorbevolking en van<br>die massa-mens .....                                     | 4 |
| 1.4.               | Internasionale spanninge .....                                                                    | 4 |
| 1.5.               | Industriëlisasie en outomatisasie ...                                                             | 5 |
| 1.6.               | Die algemene uitwerking van die lewe<br>in 'n tegnologiese tyd met oorfloed<br>en voorspoed ..... | 5 |
| 1.7.               | Die invloed van sekularisasie .....                                                               | 6 |
| 1.8.               | Die popularisering van wetenskaplike<br>kennis .....                                              | 6 |
| 2.                 | Die veranderde en veranderende same-<br>lewing .....                                              | 7 |
| 2.1.               | Die kompleksheid van die gemeenskaps-<br>lewe .....                                               | 7 |
| 2.2.               | Veranderings in die maatskaplike<br>struktuur .....                                               | 7 |
| 2.3.               | 'n Vervlakking van die sedelike op-<br>voeding .....                                              | 8 |
| 2.4.               | Die samelewing en die groep bepaal<br>die norme .....                                             | 8 |
| 2.5.               | Rolsegmentasie .....                                                                              | 9 |
| 2.6.               | Die probleem van aanpassing by ver-<br>anderde omstandighede .....                                | 9 |

## Vervolg.

|      |                                                                                      |    |
|------|--------------------------------------------------------------------------------------|----|
| 3.   | Die dwingende invloed van die kollektiewe opvoedingsmedia .....                      | 10 |
| 4.   | Die skool in die moderne samelewing ..                                               | 10 |
| 4.1. | Die invloed van die skool is vandag groter as ooit tevore .....                      | 10 |
| 4.2. | Deur owerheidsbemoeïing word steeds meer hulp en steun aan die opvoeding gegee ..... | 11 |
| 5.   | Die veranderde patroon van die gesinslewe .....                                      | 11 |
| 5.1. | Die invloed van verstedeliking op die gesinslewe .....                               | 11 |
| 5.2. | Die mobiliteit van die moderne gesin..                                               | 12 |
| 5.3. | Funksieverlies en funksieverskuiwing van die gesin .....                             | 12 |
| 5.4. | Vryetydsbesteding .....                                                              | 13 |
| 5.5. | Die gebrek aan gesag, gesagserkenning en gesagsaanvaarding .....                     | 14 |
| 5.6. | 'n Toename in gesinsvraagstukke en gesinsverbrekkeling .....                         | 14 |
| 5.7. | Gesin vorm nie meer 'n egte gemeenskap nie .....                                     | 14 |
| 5.8. | Isolasie van die gesin en verswakking van familiebande .....                         | 15 |
| 5.9. | Stoflike en geestelike waardes .....                                                 | 15 |
| 6.   | Die moderne ouers .....                                                              | 16 |
| 6.1. | Die probleemouers en hulle probleme ..                                               | 16 |
| 6.2. | Gebrek aan idealisme by die ouers ....                                               | 17 |
| 6.3. | Ouers word nie meer as gesaghebbendes beskou nie.....                                | 17 |
| 6.4. | Die gaping tussen die geslagte .....                                                 | 18 |
| 6.5. | Die vader se arbeid buite die gesinsverband .....                                    | 18 |

Vervolg.

|                    |                                                                          |    |
|--------------------|--------------------------------------------------------------------------|----|
| 6.6.               | Funksieverlies van die vader en die veranderde rol van die moeder .....  | 19 |
| 7.                 | Die kind in die moderne samelewing ...                                   | 20 |
| 7.1.               | Agtergrondprobleme .....                                                 | 20 |
| 7.2.               | Die vraagstuk van vryheid .....                                          | 21 |
| 7.3.               | Die probleem van die afwykende kind...                                   | 21 |
| 7.4.               | Die probleem van die klein gesin .....                                   | 22 |
| 7.5.               | Uitstel van die onafhanklikheid van die kind .....                       | 23 |
| 8.                 | Gevolgtrekkings .....                                                    | 23 |
| 8.1.               | Terug na die ou paasie? .....                                            | 23 |
| 8.2.               | Ouerskap .....                                                           | 24 |
| 8.3.               | Hulp aan die ouers .....                                                 | 26 |
| 8.4.               | Die uitwerking van die proses van verstedeliking en industrialisering... | 26 |
| 8.5.               | Die Christelike opvoeding .....                                          | 27 |
| <u>HOOFSTUK 3:</u> | <u>DIE OUER EN SY ROEPING</u> .....                                      | 29 |
| 1.                 | Die roeping van die ouer .....                                           | 29 |
| 2.                 | Ouerskap .....                                                           | 32 |
| 3.                 | Die toerusting van die ouer .....                                        | 37 |
| 4.                 | Die ouerlike opvoeding .....                                             | 43 |
| 4.1.               | Die doel en wese van ouerlike opvoeding .....                            | 43 |
| 4.2.               | Die moontlikheid en die noodsaaklikheid van die opvoeding .....          | 47 |
| 4.3.               | Die grense van die opvoeding .....                                       | 50 |
| 5.                 | Die kind en opvoedeling .....                                            | 52 |
| 5.1.               | Siening van die kind .....                                               | 52 |

Vervolg.

|                    |                                                                                                                                          |           |
|--------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| 5.2.               | Die behoeftes van die kind.....                                                                                                          | 56        |
| 6.                 | Die gesin as opvoedingsinstelling ...                                                                                                    | 62        |
| 7.                 | Die huislike milieu .....                                                                                                                | 64        |
| 8.                 | Die taak van opvoeding en onderwys ..                                                                                                    | 66        |
| 9.                 | Oueropvoeding en die rol van die<br>hulpinstellings .....                                                                                | 70        |
| <u>HOOFSTUK 4:</u> | <u>DIE PEDAGOGIESE TAAK VAN DIE OUER:</u><br><u>LIGGAAMLIKE, SEKSUELE, VERSTANDELIKE,</u><br><u>SOSIALE EN ESTETIESE OPVOEDING .....</u> | <u>78</u> |
| 1.                 | Liggaamlike opvoeding .....                                                                                                              | 78        |
| 1.1.               | Die doel en betekenis van liggaamlike<br>opvoeding .....                                                                                 | 78        |
| 1.2.               | Die ouer se taak t.o.v. liggaamlike<br>opvoeding .....                                                                                   | 81        |
| 1.2.1.             | Liggaamlike funksies en liggaamlike<br>welsyn .....                                                                                      | 81        |
| 1.2.2.             | Beweging, spel en houding .....                                                                                                          | 83        |
| 1.2.3.             | Higiëniese gewoontevorming .....                                                                                                         | 87        |
| 1.2.4.             | Voorligting .....                                                                                                                        | 88        |
| 1.2.5.             | Indiwiduele verskille .....                                                                                                              | 89        |
| 2.                 | Seksuele opvoeding .....                                                                                                                 | 90        |
| 2.1.               | Die doel en betekenis van seksuele<br>opvoeding .....                                                                                    | 90        |
| 2.2.               | Seksuele opvoeding is die ouers se<br>taak .....                                                                                         | 91        |
| 2.3.               | Seksuele opvoeding as pedagogiese<br>taak .....                                                                                          | 94        |
| 2.3.1.             | Seksuele ontwikkeling en liggaamlike<br>versorging .....                                                                                 | 94        |
| 2.3.2.             | Die gesprek met die kind .....                                                                                                           | 96        |

|                    |                                                                                   |     |
|--------------------|-----------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 3.                 | Verstandelike opvoeding .....                                                     | 101 |
| 3.1.               | Die doel van verstandelike opvoeding .....                                        | 101 |
| 3.2.               | Die ouers se taak .....                                                           | 103 |
| 3.2.1.             | Voorskoolse tydperk .....                                                         | 103 |
| 3.2.2.             | Die taalontwikkeling van die kind ..                                              | 106 |
| 3.2.3.             | Vorming van die kind se denke .....                                               | 109 |
| 3.3.               | Die ouer kan nie die hele verstandelike opvoeding van die kind behartig nie ..... | 113 |
| 4.                 | Die sosiale opvoeding van die kind..                                              | 115 |
| 4.1.               | Die doel en betekenis van sosiale opvoeding .....                                 | 115 |
| 4.2.               | Die gesin in sy samelewingsverbandheid .....                                      | 117 |
| 4.3.               | Sosiale opvoeding in die gesin .....                                              | 120 |
| 4.3.1.             | Sosialisering van die kind .....                                                  | 120 |
| 4.3.2.             | Kultuuroordrag .....                                                              | 122 |
| 4.3.3.             | Ontwikkelingstadium van die kind ...                                              | 126 |
| 4.3.4.             | Sosiale kundighede en die aanleer van sosiale gedrag .....                        | 127 |
| 5.                 | Estetiese opvoeding .....                                                         | 132 |
| 5.1.               | Die doel en betekenis van estetiese opvoeding .....                               | 132 |
| 5.2.               | Estetiese opvoeding in die gesin ...                                              | 135 |
| <u>HOOFSTUK 5:</u> | <u>SEDELIKE OPVOEDING</u> .....                                                   | 140 |
| 1.                 | Die doel en betekenis van sedelike opvoeding .....                                | 140 |
| 2.                 | Die middele by die sedelike opvoeding .....                                       | 144 |
| 2.1.               | Gesag .....                                                                       | 144 |
| 2.1.1.             | God die hoogste gesag .....                                                       | 144 |
| 2.1.2.             | Gesag eis gehoorsaamheid .....                                                    | 145 |
| 2.1.3.             | Die kind se reg tot vryheid .....                                                 | 146 |
| 2.1.4.             | Oefening in verantwoordelikheid ....                                              | 147 |

|      |                                                    |     |
|------|----------------------------------------------------|-----|
| 2.2. | Tug .....                                          | 150 |
| 2.3. | Dissipline .....                                   | 153 |
| 2.4. | Straf .....                                        | 157 |
| 3.   | Besondere aspekte van die sedelike opvoeding ..... | 162 |
| 3.1. | Opvoeding tot gehoorsaamheid .....                 | 162 |
| 3.2. | Karakteropvoeding .....                            | 163 |
| 3.3. | Wilsopvoeding .....                                | 165 |
| 3.4. | Gewetensvorming .....                              | 166 |
| 4.   | Algemene aspekte van die sedelike opvoeding .....  | 168 |
| 4.1. | Die ouers en huislike milieu .....                 | 168 |
| 4.2. | Gewoontevorming en gewenning .....                 | 169 |
| 4.3. | Die betekenis van verskillende lewens-fases .....  | 171 |
| 4.4. | Toesig en fermheid .....                           | 173 |
| 4.5. | 'n Positiewe lewenshouding .....                   | 174 |

#### HOOFSTUK 6: DIE PEDAGOGIESE TAAK VAN DIE OUER: RELIGIEUSE OPVOEDING

|      |                                                                               |     |
|------|-------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 1.   | Die doel en betekenis van religieuse opvoeding .....                          | 175 |
| 2.   | Die ouer se roeping en plig m.b.t. die religieuse opvoeding van sy kind ..... | 177 |
| 3.   | Religieuse opvoeding in die gesin....                                         | 178 |
| 3.1. | Religieuse opvoeding is totaliteits-opvoeding .....                           | 178 |
| 3.2. | Die Bybel moet die grondslag vorm ...                                         | 179 |
| 3.3. | Godsdiensoopvoeding moet opsetlik wees                                        | 181 |
| 3.4. | Geloofswaardhede .....                                                        | 181 |

|      |                                                                 |     |
|------|-----------------------------------------------------------------|-----|
| 3.5. | Die godsdienstige milieu waarin die kind opgroei .....          | 182 |
| 3.6. | Die religieuse behoeftes van die kind .....                     | 185 |
| 3.7. | Die rol van die moeder .....                                    | 187 |
| 3.8. | Die kind moet leer dat hy God deur sy hele lewe moet dien ..... | 189 |
| 4.   | Die taak van die kerk .....                                     | 191 |

## HOOFSTUK 7: DIE IMPLIKASIES VIR DIE ONDERWYSER EN DIE SKOOLORGANISASIE .....

|      |                                                                  |     |
|------|------------------------------------------------------------------|-----|
| 1.   | Die onderwyser as mede-opvoeder van die kind .....               | 196 |
| 1.1. | Die oorsprong van die onderwyser se taak .....                   | 196 |
| 1.2. | Die roeping van die onderwyser .....                             | 197 |
| 1.3. | Die lewens- en wêreldbeskouing van die onderwyser .....          | 198 |
| 1.4. | Die eienskappe van die Christelike onderwyser .....              | 200 |
| 1.5. | Die onderwyser as beroepsmens .....                              | 203 |
| 2.   | Die implikasies vir die skoolorganisasie .....                   | 206 |
| 2.1. | Die plek van die skool in die opvoeding van die kind .....       | 206 |
| 2.2. | Die skoolopvoeding moet aansluit by die huislike opvoeding ..... | 207 |
| 2.3. | Die skool moet met die ouer saamwerk..                           | 208 |
| 2.4. | Die voorligtingstaak van die skool ...                           | 210 |
| 2.5. | Die besondere taak van die skool .....                           | 211 |
| 2.6. | Die Christelike eis t.o.v. leerstof en metodes .....             | 213 |
| 2.7. | Die gesagsaspek .....                                            | 216 |
| 2.8. | Die skoolopvoeding moet tot volwassenheid lei .....              | 218 |

Vervolg.

|                                                                       |     |
|-----------------------------------------------------------------------|-----|
| 2.9. Die plek van die kleuterskool.....                               | 219 |
| 2.10. Praktiese implikasies en vraagstukke                            | 220 |
| 2.10.1. Hoër eise aan die onderwyser en die<br>skoolorganisasie ..... | 220 |
| 2.10.2. Samewerking tussen die huis en die<br>skool .....             | 223 |
| 2.10.3. Sosiale opvoeding en vryetydsbeste-<br>ding .....             | 225 |
| 2.10.4. Die aktivering van die ouer .....                             | 226 |
| 2.10.5. Samevatting.....                                              | 229 |
| Summary .....                                                         | 230 |